# TRIGA SEMIDECADUM MISCELLANEARUM EX JURE PRIVATO, FEUDALI, ATQUE PUBLCO [!]...

Gottfried Schneider, Ptolomaeus Langhorst, Valenti Gonzaga

*Incluto, Illuſtriſsimo juxta ac Generoſiſsimo*

COMITI AC DOMINO
DOMINO

# ANTHONIO GUNTHERO

Comiti in Oldenburg & Delmenhorſt/
Dynaſtæ in Jehvern & Kniephauſen &c.

*Domino ſuo longè clementiſsimo.*

AMORI ATQUE DELICIO CIVIUM,
CONSERVATÆ PATRIÆ SOLATIO UNICO.

*ſubmiſsâ humilią; devotiſsimi pectoru veneratione*

D. D. C. Q.

*Ptolomaus* Langhorſt
*Oldenburgenſis.*

# SEMICADES PRIMÆ

## *CONCLUSIO I.*

### Ad legitimationem per ſubſequens matrimonium eſſentialia eſſe Dotalia Inſtrumenta, tàm credimus, ut confidamus planè.

QUæſtio hæc *Bachovij* non obſcuræ adeo notæ JCti ingenuitate imprimis nobilitata eſt. Is enim *in animadverſion: ad Treutl. Diſp. 2. part. 1. Theſ. 6. lit. F.* defendit contrariam, cui poſteà nuntium miſit *in Commentar. ad inſtitut.* & quidem *ad § f. I. de Nupt.* Quo ipſo equidem partes ingenui ſcriptoris functus eſt. *Sic à futuris ſe deceptum Hippocrates memoriæ prodidit, more ſc.* ut ait *Celſus de Medicina l. 8. c. 3. magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaq; nihilominus habituro convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio, præcipueq; in eo miniſterio quod utilitatis cauſa poſteris traditur, ne decipiant eadem ratione qua quis antè deceptus eſt.* Rationes quibus commotus fuit potiſſimæ inveniuntur. 1. Quod hæc inſtrumēta Dotalia Germanicè Heyrathsbrieffe *Schultz. ad §. f. I. de Nupt.* quæ & aliàs Nuptialia vocantur, ut in *§. 2. I. de heredit. quæ ab inteſt. defer.* & *Nov. 74. in pr. & ab Auguſtino lib. 14. de civit. Dei c. 18.* Nuptiales tabulæ dicuntur, non dotis conſtitutionem contineant, ſed; nuptiarum potius diſpoſitionem. Indè vult exiſtere, de tali diſpoſitione aliàs haudquaquam conſtare poſſe, niſi per talia inſtrumenta. In hiſce enim declaratur animus contrahentis nuptias, ſcilicet ſe velle verum conjugium inire, concubinam non ut talem amplius, verùm ut uxorem diligere, filiosq; antè natos per hoc contractum matrimonium legitimos efficere quam vim huic commodant jura· *c. tanta x. qui filij ſunt legit.* Quod autem non aliter niſi per dotalia inſtrumenta efficitur, quæ conſiderata hac ſolennitate vice formalis cujusdam conſtituentis funguntur. *Wurmſer. in nucl. Jur. Controv. Inſtit. Imper. Diſp. 2. controv. 2.* Quare & videmꝰ à Doctoribus ſemper ejusmodi inſtrumenta Dotalia inter requiſita legitimationis poni. *Bernh.*

*Grev. l. 2. conclu*ſ*. 141. n. 18. Alex Trentacinq. variar. re*ſ*ol. lib. 1. titul. de legitimat. re*ſ*. 1. n. 3. Ari*ſ*m. Tepat. Compend. Deci*ſ*ion. Tit. 450. c. 3. Conrad Rittersbu*ſ*. ad Nov, part. 4 c. 12. n. 8. Oswald. Hillig: D. E. l. 2. c. 21. l. f.* Quæ penes Ebræos usque adeò neceſſaria fuerunt, ut mulier nupta ijs non intervenientibus concubinæ vel pellicis, non verò uxoris loco habita fuerit. *arg. Tob. 7. v. 16. Cypræ de Spon*ſ*al c. 11. §. 8. 2.* Probant aſſertionem aperti juris textus. Scilicet *d. §. ſui autem 2. de Hered. quæ ab inteſt: defer. Nov. 12. c. ult. Nov. 18. in pr. Nov. 89. c. 8. Nov. 117. c. 4. & c. 6. l. 11. & 10. C. de Natur. liber. §. fin. I. de Nupt.* in quibus partim duo Ablativi inveniuntur, qui ejus ſunt indolis uti conditionem inducant *arg. 109. D. de Condit. ac Demonſtr:* Sed conditio obtinet vim formæ, quæ, ne actus corruat ſtrictè ſervari debet *l. 9 §. 3. D. ad Exbib. Herman.* Gõehauſen *part. 1. P. A. q. 5.* Quem eundem neſcio quis genius malè invocatus in eam ſententiam introduxit, ut nullam diſſonantiam hic inter jus civile atq; canonicum agnoſceret. Namq;, ait, quod in famoſiſſimo *c. tanta & c. Qui fil. ſunt legitim.* nulla dotalium inſtrumentorum mentio inveniatur, id utiq; nobis fumum vendere non debet: quia tùm vulgatum iſtud brocardicum, in dubio canones non dedignantur leges civiles ſequi; tùm verò *Gregorij 9. in c. 57. X. de Electian.* effatum (ſcilicet non præſumendum, Pontificem jura tuentem tacito nutu vel uno verbo ſubvertere voluiſſe, quod alias excogitatum multisque vigilijs inventum eſt) ad contrarium nos flectere queunt. Sed nimis hic extra rem eſt. Quoad primum enim dicimus nullum hic adeſſe dubium, cum in certis locus conjecturis haud detur. Jam verò quid certius quæſo, quam Pontificem *in d. c. Tanta* noluiſſe deſiderare Dotalia Inſtrumenta? Hæc enim ſi deſideraſſet, expreſſis equidem indicaſſet verbis, ſicq; ſe adeò ad jus Civile conformaſſet. De cœtero *in d. c. 57.* alius longè caſus deciditur: Scilicet generalis concilij ordinatio tantummodo reſpicit ea, quæ ſunt de forma non verò contemptum ac talia. Neq; verò credi oportet Pontificem uno tantùm verbo voluiſſe tollere, quæ tractatu habito in concilio inveniuntur conſtituta. Jam ſi hæc conferantur ad propoſitam materiam ſicut abs ſe ſunt aliena à ſcopo *Gœhauſij*, ita eum promovere haud quaquam valent.

CON-

Venatio ut adimeretur ſubditis cauſæ non unæ, eæq; capitales effecerunt.

Venationum varia genera exſtruunt.

Doctores, ſcilicet venationem oppreſſivam, Adulatoriam, Arenariam & Saltuoſam. Priorem aſſimulant tyrannidi putantes quod pro ſententia faciat illud *Gen.* 10. *v.* 9. Alteram ad Hiſtriones, Paraſitos, ac Caprimulgos referunt. Tertiam pugnaturis in ludis Circenſibus propriam ſtatunut. Saltuoſam deniq; habent, quæ in ſaltu atque vel canibus vel ſine his ut puta foſſis decipulis laquearibus vulgò, Der Hagen verbinden perficitur. *Frideric. Pruckmann. de Venat. cap* 3. Quæ & propriè venatio dicitur. *Hieronymus Schurff. cent.* 3. *conſil.* 1. *n* 5. Qualem Principibus Viris dignam Politici ſtatuunt, ut *Scip. Am. in diſſertat. ad Tacit. lib.* 2. *diſcurſ.* 1. *Matth. Bernegger. in Quæſtion. Miſcellan. ex Taciti Agricol. & German. Quæſt.* 79. *& Quæſt.* 172. qui poſtremus venationem pro quodam quaſi militiæ progijmnasmate habet. Ex quo illam *Jacob.* 1. *Magnæ Britann. Rex in Inſtitut. Regia ad Henric. Primogen. Filium pag.* 154. Regijs exercitijs accenſet. Et *Adam. Contren. in Method. Doctrin. Civil. c.* 11. *inter* exercitia, quæ inter adoleſcebat Abiſſinus Rex non ſanè obiter refert. Fuerunt hoc exercitio veteres Germani inprimis clari, prout ex *Cæſare de Bello Gallico c.* 21. *l.* 4. *C. cornelio Tacit. de Morib. German. c.* 15. *n.* 1. conſtat. In univerſum autem antiqui Reges atq; Domini quorum longam ſeriem contexerunt *Matth. Berneg. d. q.* 79. *Tiraquell. in Tract. d. Nobilit. c.* 37. *n.* 14. Extollit hujus Exercitij nobilitatem præ cæteris *Celeberr. Dn. Auguſt. Buchner. in Panegyr Sereniſs. ac Potentiſs. Electoral Saxon. juſſu Academ. anno* 1648. *dicato* dum ſcribit: *Eſt quidem, SERENISSIME ELECTOR, ubi cum influentibus negotiis, feciſti paria, proprium tibi & accepti ſſimum omnium remiſſionis genus, ire in ſaltus, lataq; ſylvarum indagine claudere, atq; aut premere equo cervum aripedem, aut apro fulmineo congredi & occupare irruentem ferro, cum nobiliſſimis beſtiis nunc agilitate virium, nunc fortitudine haud contendenti aliter, atq; ſi otij tui oblectatio ſine ſudore conſtare haud poſſet: aut recreationis haberet inſtar laboris cum labore mutuatio, decantatiſſimæ heroum veteris diſciplina ut reddas fidem, qui delicatam omnem ceſſationem, ubi locus ſeveriori*

*riori virtuti baud eſſet, non remiſſionem ac otium ſed effœminatam molliticm, turpemq; deſidiam accipiebant.* Et niſi tanta fuiſſet hujus excellentia, Principes ſane ſibi ſolis illam tanta cum ſeveritate haudquaquam vindicaſſent. Neque verò immeritò. Quippe 1. Diſtincta debent eſſe officia ſubditorum. Si igitur his & talibus æquè liceret vacare ab agricultura ac cœteris abſtraherentur. 2. Curæ eſſe oportet, ne animantium pereant ſpecies, quæ ad annonam pariter ac victum faciunt. 3. Æquum eſt, uti Principes pro laboribus hac recreatione Regia fruantur. Quæ atq; ſimilia habent *Dn. Georg. Frantz. in Exercitat. 4. Quæſt. 2. n. 7. Sebaſtian. Medic. de Venation. Quæſt 5. n. 2.* Ac hæ quidem fuerunt potiſſimæ cauſæ, quæ moverunt Principes venationem in ſe ſolos ut transferrent. Quod qui ex præſcriptione factum autumat, egregiè fallitur: tùm quoniam venatio inhabile præſcriptionis objectum eſt, ſiquidem ex jure gentium deſcendit; tum verò maximè, quoniam ſubditi nō fuerunt patientes aut negligentes, licet ſus ſuum contra ſuperiorem defendere non valuerint. Parilis error illos capit, qui occupatione in Principes translatas ſtatuunt, quæ non poteſt non rem vacuam præſupponere. Licuit autem, prout notum eſt, Naturali jure cuilibet venari, ut proinde res vacua dici non poſſit. Sed inquies fortaſsè, quomodò itaq; Venationes ad Principes pervenerunt? Ratione nimirum Territorialis ſuperioritatis publicæq; utilitatis harum uſus primùm nonnihil à Friderico I. coarctatus eſt *2. F. 27. §. ſi quis ruſticus* 5. metu videlicet ſummi periculi Reipublicæ imminentis, ſi multitudini, inprimis agreſti, arma permitterentur. Quod equidem rationi naturali juxta atq; civili adverſatur. vide hic plenius *Dn. Johann. Otton. Tabor. in abſolutiſſimo tractatu de Aphopliſ. cap. 4. n. 9.* Donec tandem per conſuetudinem longiſſimam ſubditis penitus ademtus eſt. Malumus enim hoc conſuetudinis potius, quàm alio quodam verbo uti. *Valentin Guiliel. Forſter. de Domin. c. 9. n. 46. & ſeq. Sigiſmund.* Finckelthauß *Diſp. Feudal. 3 controv. 10. l. b. & D. F. 4. controv. 18. Georg. Mor. de Nigrom. de Jur. Venandi part. 1. cap. 7. n 39.*

Exheredationem etiam ob alias cauſas in Novella 115. cap. 3. non expreſſas fieri poſſe, firmiter nobis perſuaſum habemus.

Non nos multorum Doctorum auctoritate in ſententiâ hac aſtruenda tuebimur. Sufficiant tres iſti hac tempeſtate celeberrimi Viri *Reinhard. Bachov. ad Treutl. vol. 1. Diſp. 13. th. 8. l. 1. Herman. Göddeußen Part. 2. Peric. Acad. quaſt. 31. Henric. Beſſel Diſſert. Deciſiv. ad Jus Pandect. 10. th. 13.* quos hic Auctores habemus. Cauſæ in *d. Novell.* ob quos Parentes liberos exheredare poſſunt, in veniuntur decem ac quatuor, quas in hæc diſticha detruſas legimus:

*Bis ſeptem ex cauſis exheres filius eſto:*
*Si patrem feriat, vel maledicat ei,*
*Carcere detruſum ſi negligat, aut furioſum*
*Criminis accuſet, vel ſtruat inſidias.*
*Si dederit damnum grave, ſi nec ab hoſte redemit,*
*Teſtarivé vetet, ſe ſocietvé malis.*
*Si mimos ſequitur, vitietq́; cubile parentum,*
*Non orthodoxus, Filia ſi meretrix.*

Quibus tamen nõ usq; adeò mordicus inhærendũ eſt, ut pares majoresq; exheredationis cenſu velimus exigere *arg. l. non poſſunt 12. D. de Legib. l. minime 35. D. de Relig. & ſumt. fun. l. in ſuis 11. in f. D. de lib. & poſthum:* ſiquidem ſimilium eadem cenſetur diſpoſitio, ubi eadem juris ratio *l. illud 32. in f. pr. 3. D. ad L. Aquil. l. fin. C. ad L. Falcid.* Et ſi in majoribus pœna non obtineret, quæ aliàs in minoribus, quid quæſo abſurdius? *d. l. 32. ibi: præſertim cum interdum levior. D. ad leg. Aquil.* Pœnalium porrò ea natura eſt, uti ad ſimilia fieri queat extenſio *l. famoſi 7. §. pen. ibi: ad exemplum D. ad Leg. Jul. Maj. c. un. §. 2. verſ. ſed quia natum. Quæ fuit prima cauſ. feudi amittendi. 2. F. 24.* Jam ſi dictiones taxativas ſpectamus, eæ vix ſimiles caſus excludunt *l. 1. § 1. ff. Si menſ. falſ. mod. dixer. l. ob æs alienum 12. ubi Gl. C. de præd. & al. reb. min. cum ſimilibus.* Immò Imperator in *d. Nov. 115. c. 3. in pr. verſ. ſed quia* excludit ſolùm cauſas leves, *ibi: nec digna atq; ex lege vetere addere* vetat, *ibi; ex alia lege aliqua futura*, tunc

enim

enim lege non exiſtente cauſæ apponerentur *Arg. l. pen. ff. de his qui ſui vel al jur.* Sicut nec quoad majores cauſas correctoria *d.c.3. ibi: aliqua vero cum eſſent digna permiſſa*, ſed quoad cauſas minores, *d.c.3.* quarum aliquæ nec dignæ; unde hic quoad illas cauſas majores licita eſt extenſio. Et ſi rem, prout eſt, exputare animo inſtituimus, non opus extenſione hic eſt, cum illæ cauſæ vi & potentia verborum contineantur. Prout ita non minus eruditè quàm graviter ſentit *Henric. Beſſel. d. jam l.* Quid quod ſi aliter ſtatueremus, illud in congruens indè ſurgeret, quod parentes impio indignoq; filio bona ſua hoc caſu relinquere cogerentur. Non attingemus illud, quod Gödelhauſen urget; Scilicet nonnunquam legi aliquid deeſſe, tum ob rei naturam, tùm ob Legislatorem. Ob illam, quia rerum agendarum materia ſingularis, ſingularia autem aliquo modo ſunt infinita. Ob hunc, quoniam ſemper fermè aliquid omittit. Contrà ſentientium rationes conſultò jam prætervehimur, ne diſcurſui occaſionem amputemus.

## CONCLUSIO IV.

**Abſit omen, ut tam iniqui in Filios ſtudijs in Academijs attendentes eſſe velimus judices, uti ſumtus ſubmiſſos collationi ſubjacere ſtatuamus.**

Antè omnia nosmet de ſuſpicione ut purgemus, neceſſe eſt. Scilicet non ideò inducimur ad controverſiæ hujus aſſertionem, quaſi & hic noſtra ageretur res, ſed quod ob legum verum & genuinum intellectum, rationumq; ſinceritatem juxtà atq; Doctorum tradita aliter ſtatuere haudquaquam liceat. Textus in hanc rem clari ſunt: Nimirum *l. quæ pater 50. ff. Famil. Erciſc. ibi niſi credendi animo pater miſiſſe fuerit comprobatus*, ex quibus verbis elicitur, non nudam Patris conſignationem, ſed exactam atq; evidentē probationē requiri. *arg. l. ſi defunctus 10. C Arbitr. Tulet. ibi: debitū autē aliis indicijs comprobari oportet.* Item. *l. Neſennius 34. ff. de Negot. Geſt in qua dicitur, quod mater alimenta pietate cogente, præſtare præſumatur.* Quæ aliter repeti non poſſunt, niſi proteſtata ſit mater. Hinc ſequitur, collationem non ita nudè ex conſignatione colligendam. Sicut & *l. alimenta*

*l. alimenta* 11. *C. de Negot. Geſt. ubi alimenta etiam ex materna pietate præſumuntur erogata.* Repetendi verò animus oſtendi debet, vel per poteſtationem *d.l. Neſennius* 34. *ibi: quid enim ſi etiam proteſtata eſt vel alius modis d l.* 1. *§. ſed an id ff. de Collation. ubi id quod dignitatis nomine à Patre datum eſt, filium habere præmium dicitur ab onera dignitatis l.* 20. *§.* 6. *ff. Fam. Erciſc. l.* 3. *§.* 1 *ff. de Muner & Honor. l.* 5. *C. ad SCtum Macedonian.* Hiſce accedunt rationes ſequentes. Quoniam in cauſa ſtudiorum ceſſat SCtum Macedonianum *l.* 5. *C. ad Macedonian.* Ex quo quidem apparet, quod Pater teneatur ſuppeditare ſumtus. Si enim tenetur ſumtus ab alijs ſubminiſtratos ſolvere, multò magis tenebitur ab initio eos ſuppeditare. Item, quoniam alimenta liberis præſtita in collationem non veniunt, nec ullibi in jure hoc cautum. Ex quo conſequitur, quod nec ſumtus. Quippè & hi alimenta ſunt, licet non corporis, at animi tamen *l.* 2. *C. de Alim. Pupil. Præſtand. l.* 3. § 5. *ff. Ubi Pupil. Educar.* immò plerumq; cum alimentis corporis conjunguntur. *l.* 1. *C. de Infant. Expoſ. l.* 15. *C. de Negot. Geſt. l.* 9. § 5. *ff de Carbonian. Edict.* Plura in hanc rem v. penes *Sigumund.* Finckelthauß. *Obſervat. II. à num.* 6. *usq; ad* 11. *Treutl. vol.* 2. *Diſp.* 17. *Th.* 5. *lit. h. & vol.* 1. *Diſp.* 19. *th* 13. *lit. b.* ibique *Bachov. Weſenbec de Collat. Dot. n.* 3. *Hilliger. D. E. lib.* 19. *c.* 64. *lit. xx. Dn. Johan. Limna lib.* 8. *c.* 7. *n.* 5. *& ſeqq.* Sed age divertamus jam in contraria. Opponunt inter alia *l. illud* 20. *C. de Collation.* Cujus tenor hic eſt. Lucrum ex militia acquiſitum debet conferri. E. & tales ſumtus debent conferri. Æquiparantur enim ſtudia militiaque. E. Sed reſponderimus cum *Bachovio d.l.* Militiam ibi ſignificare officium aliquod atque dignitatem ordinarios ac certos reditus habentem, ex qua quæſitum lucrum nec caſtrenſis, neo quaſi Caſtrenſis peculij loco eſſe poteſt. Solent præterea huc trahere paritatem dotis ac ſtudiorum. Siquidem ſtudia cum dote comparantur. Quæ ſicut confertur, ita & ad inſtar illius, hi ſumtus. Sed committunt hoc ipſo fallaciam à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter. Verum quidem, quod conveniant, ſed non niſi in ſubnexis. 1. Pater tenetur dotare filiam, non aliter atque ipſi incumbit quoq; alimenta ſuppeditare filio. 2. Reipublicæ intereſt, dotatas eſſe fœminas ad procreandam ſobolem,

 replen-

replendamque liberis civitatem: Pariter Reipublicæ intereſt, impendia dari ad ſtudia, cum impendijs inſtructi habiles reddantur ad inſerviendum publico, quo robur eſſe alijs poſſint nitentibus ad majora, ac ſtudijs invigilantibus, quorum ſcientia totus illuminatur orbis. Sed hæc duo etiam diſcident 1. Impendia ſtudiorum veniunt nomine alimentorum *dd. ll.* Dos vero nullatenus. 2. Dos ut conferatur, volunt leges exſertæ, impendia nequaquam. Quod autem in lege non habetur, in practica non cavetur. 3. Dotem hominum avaritia, qui carnem nolunt ſine condimento expeti: Impendia verò ad ſtudia neceſſitas requirit. 4. Matrimonium ſine dote conſtare poteſt. *l. fin. pr. c. de Donat. ante nupt. l. f. C. De Repud.* & quod conſectarium, liberis civitas repleri poteſt, at ſine impendiis quis ſtudioſus eſſe non poteſt. Non enim ut chamæleon, ita ſtudioſus, vento vivit, *v. hic. Limna. d. l.* Qui ſub nomine impendiorum tamen ſumtus pro filio in gradum Doctoræ, Licentiæ atque Magiſterij miniſtratos haudquaquam comprehendi contendit. Sententiam hanc & ſuo quoq; confirmat puncto Dn. *Benedict. Carpz. in Pr. Forens. Roman. Saxon. part. 2 c. 10. d. ſ. 28* verbis ſentiens. Darumb iſt Euch das jenige/was jhr über nottürfftige Verehrung zu Erlegung des Gradus Magiſterii, vnd jhrer Außſtattung auff ſie erſt ei[illegible] gewendet/von jhnen hinwiederumb zu fodern vnbenommen.

## *CONCL. V.*

Αυτοχειρίαν Jure civili non niſi certis caſibus licitam fuiſſe, tàm textus, quam ratio evincit.

In tres utique factiones circà hanc quæſtionem Doctores ſcinduntur. Sunt enim nonnulli, ut *Eraſm. Ungep. Exercitat. Juſtinian. 1. Quæſt. 13. Ægid. Hortens. ad §. Juris precepta 3. J. de Iuſtit. & Jur.* qui eam permiſſam Jure Civili fuiſſe tradunt. *Godofred. Fribig. in Colleg. Legal. Public. Diſput. 1. Quæſt. 2. Semidec.* eam ſimpliciter prohibitam hoc Jure ſtatuit. Reliqui, ut *Sigismund.* Finckelthauß *obſervat. 43. ab initio uſq; ad num. 14. Herman.* Göchauſen *part. 1. Pe-*

*riculor*

*riculor. Academicor. Quæſt.23. Benedictus Carpz. Prax.Criminal.part. 1. Quæſt. 2. n. 24. & ſeqq.* medio ſunt, cumque toto hoc negotio certis ſub quibusdam circumſtantijs, quas tædium vitæ,ac ſi quid ſimile ſuggerit,tranſigunt. Sanè licuerit hic,ni fallor,cum Æmilio Scauro interrogare : *Utri creditis ?* Usq; adeò unusquisq; ſuam tantum,quantum poteſt,ornat. Quamvis poſtrema cæteris emendatior videatur, utpote quam ipſa JCtorum conditio commendat. Notum nnicuique adeo,qui vel ſaltem trivialem in Jure Civili cognitionem adeptus eſt, quod JCti Stoicorum ſcholis innutriti,multa ex illorum præceptis hauſerint. Ut ita mirum videri haud debeat,ſi exindè αὐτοχειρίαν tolerandam didicerint, In quam rem *Matthi Bernegger.in Quæſtionib. Miſcell.ex C.Cornel.Tacit German atque Agricol q.25.* ita ſcribit: *Inter alia Stoicorum paradoxa & illud non minimum eſt,quo ſapientem ſua ſponte poſſe abire è vita, & quomodo è convivio diſcedere cum lubet,licet,ita ex hac vita migrandum eſſe,cum non ſit,cur vivas,diſputant.* Quò pertinent imprimis dicta *Seneca Ep 70. Si multa occurrunt moleſta & tranquillitatem turbantia, emittit ſe ſapiens, nec hoc tantùm in neceſſitate ultima facit,ſed cum primum illi cœperit ſuſpecta eſſe fortuna.* Et *lib.3. de Ira cap.15. Quocunq; reſpexeris, ibi malorum finis. Vides illum præcipitem locum? Illic ad libertatem deſcenditur? Vides illud mare, illud flumen, illum puteum? libertas illic in imo ſedet. Vides illam arborem brevem, retorridam,infelicem? pendet inde libertas? Vides jugulum tuum,guttur tuum,cor tuum? effugia ſervitutis ſunt. Nimis mihi,inquies, operoſos exitus monſtras, & multum animi ac roboris exigentes. Quæris igitur quod ſit ad libertatem iter? Qualibet in corpore tuo vena.* Ex quibus ſatis utique conſtat ac ſuper,partem doctrinæ poſitam fuiſſe in eo,ut mori potius quavis ratione, quam adverſa pati voluerint. Veſtigia hujus Doctrinæ,eaque varia in Jurisprudentia apparent. 1. ſedet in tædio vitæ *l.3.§.ſiquis 4. & §.ſic autem 6. ff. de Bon.eor.l.6.§.7.ff.de Injuſt.rupt.irrit.l.11.§.3 ff.de His qui notant.infam.* Sic enim *Seneca Epiſt.58. Non relinquam ſenectutem,ſi me totum mihi reſervavit,totum autem ab illa parte meliore: at ſi cepit concutere mentem,ſi partes ejus convellere, ſi mihi non vitam reliquerit, ſed animam,proſiliam ex ædificio putrido ac ruenti &c.* 2. In impatientia ad-

verſæ valetudinis *d.l.* 3. §.4 & §.6.*d.l.*6.§.7. *l.* 1.§. 23.*de SCto Syllian.l.* 45.§ *ff.de Jur.Fiſc.* 3. In pudore æris alieni *d.l.*45.§.2. *de Jure Fiſc.l.* 6. §.7.*ff. de Re Militar.* 4. in luctu *l. ſi quis* 38. §.*f ff.de pœn.* 5. vel in alia quadam cauſa *d l.*3.§.4.*d.l.*38 §.*fin.d.l.*6.§.7. Latius hæc deducunt Finckelthauß *atque* Göbhauſen *d.d l.l.* Hæc ac ſi quæ hiſce ſimilia ſefficiunt ad induendam opinionem, Juriſconſultos ſecundum Stoicorum dogma cenſuiſſe, licitam hiſce caſibus αὐτοχειρίαν fuiſſe. Contra veniunt hic nonnulli, ſed ſucceſſu vix ullo, Dicunt 1. incertum adhuc eſſe, num omnes juxta JCti αὐτοχειρίας probarint. Verùm exceperimus, ſatis nobis eſſe, quod plurimi, 2. Conceſſo hoc etiam, probandum tamen adhuc erit, omnes JCtos Stoicorum Doctrina imbutos fuiſſe. Quippe repoſuerimus, maximam eorum partem è talium doctrina quid hauſiſſe. Hi igitur qui manum ferulæ inter Stoicorum pluteos ſubtraxerunt, ejusmodi præcepta in Juris Civilis libros convexerunt. Qualia ſunt omnia, quorum *Cujac.lib* 16.*Obſervat* 40. meminit. *L.porrò* 2. §.40.*ff.de O. J.* utique probat, quendam è nominatis Stoicum fuiſſe. 3. Nullam ſubeſſe conſequentiam, JCti fuerunt ſtoici E. approbârunt αὐτοχειρίαν. Sunt quædam Stoicorum dogmata, quæ rejecerunt.e.g. Peccata æqualia eſſe, ac ſi quæ alia. Reſponderimus enim, allegatas leges ſatis declarare, hoc de αὐτοχειρία dogma JCtos in prædictis caſibus fuiſſe ſecutos. 3. Nullam eſſe conſequentiam. JCti fuerunt Stoici, approbâruntque αὐτοχειρίαν E. Jure civili noſtro Romano licita eſt atq; permiſſa. Quod citrà injuriam Juſtiniani Principi Chriſtiani dici nequit, ex cujus voluntate auctoritateq; multis ac plurimis transformatis leges compoſitæ ſunt, Dixerimus enim non tantùm veterum JCtorũ ſententias de αὐτοχειρία in dd. caſibus confirmaſſe Juſtinianum in Pandectis, verum etiam Imperatorũ Antonini Diocletiani & Maximiani *l.* 2.*cui teſtam.fac.poſſ l.* 1. *C de Bon.cor.qui mort.ſibi conſcit.* Conſtitutiones in Codice id evincunt. Extra hoſce autem caſus de αὐτοχειρία Chriſtianè ſenſiſſe demonſtrant textus, *l.* 13 *ad leg. Aquil. l.* 38. §. *ultim. ff. de Pœn l.* 23.*de Ædil. Edict. l.*6. §.7.*de Re militar.* Secundum quos αὐτοχειρία vetita invenitur. Sicut non minus hoc ipſum formatur imprimis prohibitione ho-

micidij. Lex enim generaliter vetat homicidium perpetrandum F. & ſui ipſius quoque. Quin imò multò magis: quandoquidem omnis ordinata charitas incipit à ſe ipſa. Et majorem charitatem juſtitiamque nobisipſis debemus, quam alijs jure naturæ; à qua unicuique tributum ut ſe, vitam, ac corpus ſuum tueatur. *Cic. l. 1. de Off. Petr. Theodoric. Colleg. Criminal. Diſputat. 7. theſ. 2 l. c.*

## SEMIDEC. II.

### *CONCLUSIO I.*

Nova Inveſtitura quemadmodum ab Antiqua Renovanda differt, ita tempus illius petendæ eſt arbitrarium, hujus autem annus atque dies.

Inveſtitura à verbo inveſtire deſcendit, quod invenitur penes *Plin. lib. 35. cap. 7.* unde & Inveſtimentum dicitur, quod *Livius lib. 4.* uſurpavit, ubi ait: *Ne cui album inveſtimentum addere petitionis cauſa liceret. Gerard. Job. Voſſ. de Vit. Sermon. & Gloſſem. Latino Barb. l. 1. c. 19.* Veſtis autem penes Latinos non tantùm ſignificat indumentum, ſed quandoque etiam barbam. Sic penes *Virgil. lib. 5. Æneid.* legitur: *Aurea cæſaries ollis atq; aurea veſtis:*

Hinc *Inveſtis* atque *Imberbis* promiſcuè uſurpantur. Quæ vox nonnunquam ſignificat & hos, qui in veſta, hoc eſt, pudicitia ac caſtitate vivunt. Quæ obiter tantum in anteceſſum lubuit monere. De cætero, Inveſtitura ab Inveſtire eſt. Quoniam ſicut homo dicitur veſtitus, quando induitur veſte; ita Vaſallus de feudo novo inveſtitus, quaſi poſſeſſione rei vel jure veſte videtur indutus. Quippe hac veſte ditior efficitur, eiq; gaudium atq; utilitas attribuitur, 2. *F.* 23. *inf.* Unde & Inveſtitio dicitur *l. F. 26. vers Teſtes vero* 1. *F.* 28. Sicut econtra verbo Deveſtire pro eo, quod Feudo aliquem privare eſt, Feudiſta 1. *F.* 7. utitur. A qua derivatione diverſum abit *Gothofred. Anton. D. F. 4. th. 1. lit. c.* utpote qui vo-

cem Inveſtituræ à Germanio Veſt, quod firmũ ſignificat, derivat. Quaſi Inveſtire propriè ſignificaret alicui poſſeſſionem concedere, vel ſtabilire talem ac confirmare, cujus contrarium eſſet Deveſtire, cumquo concinunt *Ritterſhuſ. lib.1.c 8.q.2. Vultei lib.1.c.7.n.4.* Quamtamen denotationem valere jubemus ex æquo. Sed ut in ordinem redeamus, *Inveſtura*, voce nimirum pro inveſtiendi actu ſumta, für die Belehnung oder Lehnempfängnis *c.un.1.F.25.c.un.inſ. 2.F.1.eſt nihil aliud, quam conceſſio atq; traditio feudi ſolennis, per quam dominium utile vaſallo acquiritur. Herman. Vultei. 1 F.1.n.6.* Eſtq; 1. vel *Propria* vel *Abuſiva*. *Illa* eſt ipſius rei in Feudum conceſſæ corporalis traditio, *c.un.pr. Quid ſit Inveſt.2.F.2.* Inde etiam poſſeſſio dicta *d,c.un. Hæc* eſt corporei cujusdam ſigni, nimirum vexilli, haſtæ, & ſimilium, verborum promiſſione addita porrectio *d.c.un.& 2.F.23 pr. Arum. D.F.5 th.6. Schradir. de Feud. part.5.c 2. num.1. Roſenth. Synopſ Feudal. cap.6 concl.1. & ſeqq.* 2. vel *Nova* vel *Antiqua*. *Nova eſt*, quæ ratione Feudi Novi petenda venit. *Antiqua verò*, quæ ratione Feudi Antiqui. Quoad *illam*, tempus eſt arbitrarium, utporè de quo in Jure Feudali nihil diſpoſitum invenitur. Quoad *hanc* eſt annus atq; dies. Ob. t.t. expreſſos, *c.un.pr. Quæ fuit prima cauſ feud. amiſt.2.F.24.c.un.pr.de capitul. Corrad.2.F.40.c.un. pr.verſ. præterea ſi quis. De probib. Feud. Alienat. per Frider. 2. Feud.55.* Quod tempus conſuetudine ſola introductum, ſufficiensq; viſum, adeoque poſteà de forma atque ſolennitate hujus petitionis receptum fuiſſe apparet. Fruſtrà igitur hic reſpiceretur ad Bonorum poſſeſſionem, fruſtrà ad difficillimam iſtam quæſtionem, utrum dies termini computetur in terminum Finckelthauß *D.F.7 c.16. lit. c.* Obverſatur autem non parũ *c.un.pr. Quo temp. mil. Inveſtitur peter. deb.1.F.22.* ubi annus atque menſis præfinitus invenitur. Quod ubique usque adeò priori contrariatur, ut quod maximè. Proteos inconcilianda hac contrerietate diceres Doctores. Usq; adeò in varias ſeſe transfundunt formas. *Hottoman. Cujac. Borchold. Gothofred Ritterſhuſ* manum textui ad movent, atque pro menſe ſupponunt diem, ſatius eſſe putantes, illud URE SECA adhibere, quam diſſidentes hos textus tolerare. *Sed hæc quidam vis eſt* Potius enim concordare jura juribus decet, quam correctio-

ctiones inducere *arg. c. cum expedit 29. de Election. in 6to* Refragatur præterea concors Codicum lectio, quam communis Dd. conſenſus confirmavit. Siquidem violentum remedium hoc eſt, & non niſi morbi deſperatiſſimi, cui ſi adhibeatur indiſtinctè, haud raro pro vero falſum, pro vita utriusque habebimus necem. *Dn. Job. Limna. tom. 2. l. 4. De Jure Publ. cap. 7. n. 7.* Alij quorum Catalogum exhibet Schultz *Synopſ. Feud. c. 9. n. 63.* pro conſonantia textuum dicunt, Annum atque menſem militibus in expeditione degentibus competere, quibus ſingularis indulgentiæ gratia annus atque menſis integer deſtinatus. Succurrere rubri, cum *d. c.* ſtatuunt, *Quo tempore miles* &c. quæ non ſimpliciter Vaſalli, ſed cum reſtrictione quadam militis mentionem facit. Sed fruſtra ſunt. Militis enim vocabulum in Jure Feudali nihil aliud ſignificat, quam Vaſallum, magisq; Domino, quam Pagano opponitur ut 2. *F.* 16. §. 2. 1 *F. 22. inſ. cũ ſimilib. Hattyſſer. Analyſ. Jur. Feud. c. 9. l. c. Johan. Schoner D. F. 1. Theſ. 127. lit. b.* Qui nunc Vaſallus, nunc Cliens, nunc Fidelis nominari ſolet. Id quod præter infinita loca & noſtri *c. §. ſi quis & ſequens* comprobant. Dicimus igitur, ſcilicet diem hic non naturaliter, ſed civiliter eſſe intelligendum, ita ut contineat ſex ſeptimanas cum 3. diebus, prout ex ſertè id probat Lehnr. *cap. 25. ibid.* Wenn jhn aber der Herr im Jahr vnd Tag *&c. & ibid.* binnen ſechs Wochen vnd einem Jahr Weichbild *art. 21. in pr. & art. 4 junct. al. ibid.* Lehnr. *cap. 4 ibid.* Dieſe Herrſchafft ſoll man verkündigen vnd außbieten ſechs Wochen ein Jahr vnd 3. Tag. quod eo minus dubij habet, quo magis compertum jam eſt, ſicut reliqua jura feudalia, ita & hoc capitulum è Saxonum conſuetudinibus eſſe depromptum, in quibus annus atque dies Vaſallo ad pretendam Inveſturæ renovationem præfinitus eſt. Lehnr. *Cap. 22. in pr.* Annus & dies jure Saxonico Moderno parili modo Renovationi præfinitur. *Conſt. Elector. Aug p. 2. Conſt. 45.* §. So viel aber die Volge des Gedings *Berl. p. 2. concl. 53. n. 29. cum allegat.* Cum hoc tamen temperamento, ut ſi ex juſta id cauſa Vaſallus facere præpeditus fuerit, puta ob bellum, peſtem vel Domini abſentiam &c. quod tunc hoc ipſo non ſtatim perdat feudum, vel jus Simultaneæ Inveſturæ. *Dn. Benedict. Carpz. p. 2. conſt. 45. Def. 18.*

Cum

Cum quo concinit ex parte *Carol.5. conſtitutio.* Das Röm. Königl. May. Regiment betreffend *facta Wormatia Anno* 1528. §. vnd behalten vns zuvor *ibi*. Daß in einem Jahr einem jeden ſeine Regalien zu empfahen gebühret. Qui tamen terminus Inveſtituræ ad inſtantiam petentis extendi poteſt. Tenorum hujus indulti exhibet *Dn. Job. Limnæ in Addit. ad lib. 4. cap. 7. poſt. num. 19.*

## *CONCL. II.*

### Feuda etſi ob ſervitia regulariter dentur, ea tamen Vaſallus contrà Patrem regulariter præſtare haudquaquam tenetur.

Feudum, quod antiquis Gallis Fe ſecundum *Henric. Spelman. in Archaolog. ſub lit. F.* dicebatur, ejus naturæ eſt, ut regulariter ob ſervitia concedatur. Hinc *Feuda Franca* ita dicta, quod libera ab omnibus ſervitijs ſint, *Impropria* vocantur: cum Feudi natura ea ſit propria, uti Vaſallus Domino fideliter ſerviat. 2. *F.* 104. Ipſa autem ſervitia comprimis variabant, dum alia *Militaria* alia *Pagamica cap. 1. 2. F. 26. cap. un. §. ad hoc 1 verſ. tu tamen ſcias* 2. *F.* 28. alia *Salutaria Utiliaq;* Domino, alia verò *Ludicra*, indeque vix quavis ratione proficua erant. Quæ ſolam ſi recognitionem demas, vix ſpeciem ſervitiorum tuebantur. Ejus farinæ ſunt ſequentia: *Cantare certo die cantilenam, currere Quintanam, portare ramum viridem atq; florigerum, cantilenam dicere coram Domina, offerre alaudam boum curru vectam vinctamq;* *Chopin. de Legib. Andegav. lib. 1. c. 31. n. 8. Borell. confil. 1. n. 147. imponere ramis ſilentium, ac ſi qua talia*: quibus illud imprimis ridiculum, cujus *Candem. in Icenis* meminit. Nimirum Balduinus à quodam Angliæ Rege terram per Seriantiam tenuit cum hoc onere feudali, uti quotannis in die Natali Domini Regis coram eo faceret unum ſaltum, unum ſufflctum, & unum bumbulum; hoc eſt, ſaltaret, buccas cum ſonitu inflaret, atq; ventris denique crepitum ederet. Quæ in tranſitu tantum attingere lubuit. Si quæ igitur ſervitia militaria ob feudum præſtanda erant, illa ſeriò ac ſine diſcrimine aut ullo reſpectu præſtabantur. Indè venit, quod in *t. ſ. c. un. 2. f. 7.* ut & 2. *F.* 28. *in f.* legamus

mus contra omnes ut hinc nullo negotio fieri extenſio quoad Patrem queat. Quæ tamen ſententia ut periculoſa, amplectenda non eſt. Obverſatur enim omnibus juribus. Et quidem *Divino ob Exod.c.20.v.21. Deuter c.5.v.21* *Naturali l.2. D. de Juſtit. & Jur. ubi dicitur quod naturali jure jubeamur parentes honorare.* Ac hæc jura immutabilia cenſentur *§. ſed naturalia 13. I. de J. Nat. Gent & Civil. M.D.O. Jer Reuſn. Diſput. Feudal 7. th 93 Civili, ob l.35. ff. de Relig. & Sumt. Funer. l. poſtliminio 29. §. filius ff. de Captiv. & Poſtlimn. Reverſ.* Et facta quæ lædunt pietatem ac contra bonos mores ſunt, nec facere nos poſſe credendum eſt, *Papin in l.15. ff. de Condit ac Demonſtrat.* Si igitur diſpicere ſatis valemus, pro deciſione hujus quæſtionis dicendũ videtur, non niſi certis in caſibus ac præſuppoſitis filium ratione feudi jurisjurandi religione conſtringi contrà Patrem ut ſerviat. 1. Si Pater Patriam Vaſalli impugnet *arg. l. minimè 35. D. de Relig. ac Sumt. Fun.* 2. Si contra Chriſtianam Religionem vibrare arma nitatur. 3. Si Pater Domino bellum injuſtè inferat, atq; ita eum lædat, quem beneficio afficere debet. *arg. 2. F. 28. in f pr.* Finckelthauß *Diſp. Feud. 9. Controv. 8. Arum. Diſp. Feud. 5. th. 29.* Quibus tamen in caſibus ſuadent filio, ut mitius paulò cum Patre agat, ne ipſam naturam exuiſſe videatur. Multum adverſarij præſidij ſibi repoſitum putant *in c. un. 2. F. 7. Ero fidelis tibi Cajo Domino meo contrà omnem hominem excepto Imperatore vel Rege.* Ubi vocem *omnis* inprimis arripiunt, cujus vis atq; proprietas ea eſt, ut firmet regulam in caſibus non exceptis. Sed rectè equidem eos excipit *Johann. Norderman. de Jure Principat. th.63. lit.b Ubi ita ſcribit. Juramentum fidelitatis non eſt abſolutè accipiendum, verum hypotheticè. Quippè tenetur Domino aſſiſtere contrà omnes ex jurisjurandi religioſa obligatione, ſi ſcilicet requiſita conditio adſit, hoc eſt, neceſſariò quidem præſtanda ſunt ſervitia, ſed honeſta ac poſſibilia.* Sic quoque neceſſariò obediendum eſt magiſtratui, ſed intra terminis ſui officij, ſi ſcilicet nihil præcipiat contrà DEUM. Huic enim magis obediendum *Act.4.19.* Cui addiderim dictionem (contra omnes) non eſſe κατὰ παντός, cum exceptionibus obnoxia ſit. Si enim abſolutæ eſſet neceſſitatis, infinitæq; univerſalitatis, tum etiam nec Imperator exciperetur, nec quoq; Dominus territorij, cui Vaſallus

ſubjectus eſt. Conſulantur hic ulterius allegati Auctores, quibus jungi poteſt *Niell. D. F. 7. th. 3. lit. d. Gothofred. Antec. D. F. 9. theſ. 5. lit. f.*

## CONCLUSIO III.

### Usque adeò conditio Clerici perſonam ejus afficit, ut à Feudi ſucceſſione excludatur, etiamſi per ſubſtitutum velit ſervire.

Ita equidem comparatum cum Clerico eſt, ut incapacitas ejus etiam perſonam ſubſtituti afficiat. In quam rem tot ac varij extant textus, ut 2. *F.30. ibi: etiamſi habitum Religionis deponat*, Ubi notandum, quod Feudiſta univerſali negativa, quæ impoſſibilitatem denotat, fuerit uſus. Item *2. F.26. §. qui clericus: ubi hoc ipſo quis, dum clericꝰ efficitur, feudo cadere dicitur.* Jam verò ſi hoc ipſo quis incapax efficitur, quomodo quæſo per ſubſtitutū habilis fieri poteſt? Non entis ſiquidem nullæ ſunt qualitates. Hinc exſurgit iſta maxima: cujus in principali nulla eſt exiſtentia, ejus in acceſſorio effectus nullus poterit eſſe. *l. ſi ſervum 4. §. 1. ff. de Action. Emt.* ſicut & 2. *F.*36. ubi Clerici cum Fœminis quoad hoc tertium comparantur. Jam autem ſatis conſtat ac ſuper, fœminas in feudis non ſuccedere. Quapropter idem de Clericis ferendum erit judicium. Porro 2 *F.36. ubi aſſimulatur Clericus perſonis imperfectis, qui per ſubſtitutum ſervire nequeunt.* Textus denique ex Jure Canonico *c. Henricus Presbyter, 2. in med. X. de Cleric. pugnant. in duello*, cōfer hic ea quæ habet *Dn. Johann. Otto Tabor. in prælaudato commentar. de Aphoplism. cap. 4.* §. 12. Hiſce adde rationem ex natura feudalium ſervitiorum petitam, quæ ejus ſunt indolis, ut certæ cujusdam perſonæ induſtriam reſpiciant. Antè omnia autem defectum alicujus textus in Jure Feudali, qui id expreſsè tradat, cogita. Quod ſi verò Feudiſtæ tale quid addere voluiſſent, ſine dubio expreſſis id verbis declaraſſent. *arg. l. un. §. ubi autem in f. 11. C. de Caduc. tollend.* Neque etiam commodè id potuerunt facere, cum mutata perſonæ conditione, quæ locum facit beneficio, deficiat & ipſum beneficium *l. in omnibus. 68 ff. de R. J.* Atq; hæc quidem ſententia de Jure communi Feudali procedere videtur. A quo diverſum abit Jus Saxonicum. Invenimus

venimus enim *in part. 3. Conſtitut. Elector. 28. pr.* conſtitutum. Daß die Geiſtliche Perſonen auß der Lehngüter ſucceſſion nicht können noch ſollen außgeſchloſſen werden/ ſintemal ſie jhre Lehn durch andere Subſtituirte gegen den Lehenherrn verdienen können/deſſen ſeynd vnſere Verordnete einig. Niſi Inveſtiturarum literæ perſonalia Vaſalli ſervitia requirant. Tunc enim tales per Subſtitutum haudquaquam, ſervire poſſunt *Dn. Benedict. Carpz. ad hanc conſtitut. Def.* 4. Sed age videamus nunc Adverſariorum, quos inter *Cubach. cent. 2. Decur. 7. q.* 10. agmen ducit, rationes, quibus noſtram theſin eunt, ut lenocinantur ſibi, interverſum. Trahunt huc autem cumprimis texsus 2. *F.* 26. *§. qui clericus* 2. *F.* 21. *&* 109. in quibus ita diſſeritur: *Miles Chriſti deſinit eſſe miles ſeculi. Quod ſi verò Clericus per ſuſtitutum ſervit, non utique ſervit ſeculo, ſed manet miles Chriſti. Quocirca ſi officium gerit, habebit etiam beneficium.* Sed repoſuerimus. Subſtitutus omnem ſuam qualitatem à Principali habere debet. At hic cum ſit inhabilis in totum, ipſius utique vitium excludit omnem ſubſtituendi poteſtatem. Videatur textus 2. *F.* 2*q. verſ. ex hoc.* Textus præterea 2. *F.* 21. pro nobis equidem facit, utpote in quo dicitur. Beneficium non debet pertinere ad eum, qui non & gerit officium. Sanè hæc ratio generalis eſt, etiam Subſtitutum ipſum excludens. Siquidem Jure Feudali officium ſeu ſervitium is præſtare haud intelligitur, qui ipſe per ſe inhabilis, per alium ſervire ſatagit. Documentum hujus habemus in fœmina 2. *F.* 11. *v. ad filias.* 2. *F.* 29 *ibi: ſic dicimus in fœmina* 2. *F.* 50. *item in muto ac ſurdo* 1. *F.* 6 *§. f &* 2. *F.* 36. Ad quorum inſtar pariter de Clerico judicari debet. De cœtero quod attinet *c.* 2 *f.* 40. §. *Item ſi Clericus* tantum abeſt, ut illud contraveniat ſententiæ noſtræ, ut potius de alio longè Feudô, ſcilicet Novo loquatur. Id quod teſtantur verba ipſa: *à Rege datum.* Eſt & inſuper conceptum de clerico non ſuo, verum Eccleſiæ nomine Feudum tenente, ut cujus ſummus hic favor militat. Quâ de cauſa dicendum, Clericum per indirectum, ſcilicet quatenus Eccleſiæ præeſt, Feudum tenere, ſicq; etiam ſubſtitutum dare. Quæ ut potiora excutere voluimus, cum cœteris paria faciunt Finckelthauß *D. F. 6. th.* 16. *Berl. part.* 3. *concl.* 23. *&* 39. *n.* 5. *Myſing. cent.* 5. *obſervat.* 48. *Arum. D. F.* 3.

 *th.* 42.

*th. 42 Hartm. Piſtor. lib. 1. quæſt. 83. n. 3. & ſeqq. Roſenrb. in Syn. Feud. cap. 7. concluſ. 29. n. 2. & ſeqq. Niell. D.F. 5. th. 5. l.a. Godofr. Anton. D. F. 6. th. 9. l. c.*

## CONCLUSIO IV.

Occiſus quis in confinio reperitur, ita ut pars Corporis in Mævij, altera in Titij territorio reperiatur, ejus hoc loco cognitio non eſt. Das auffheben ein freiſch pfandt Stich vnd Wunden maß zu nehmen in cujus territorio caput, nec in cujus cor, nec in cujus pedes poſiti jacent, ſed potius utriusque, quo ipſo præventioni locum eſſe ſtatuimus.

Multorum ingenia torſit hæc quæſtio, variæq; ſecundum cujusq; judicium de ea opiniones enatæ, usq; adeò, ut facilior horologiorum, quam ſentientium concentos videatur eſſe. *Berl. part. 1. Deciſ. 62.* vergit in eorum ſententiam, qui huic cognitionem tribuunt, in cujus territorio inventum eſt caput. *ob l. 44. ff. de Relig. & Sumtib. fun. l. 17. C. de Pœn.* Sed minus rectè. Pro quarum explicatione *v. Reinhard. Bachov. ad Treutl. v. 1. Diſp. 19. theſ. 4. lit. a. Sigismund.* Finckelthauß *D.F. 4. th. 19. Cujac. lib. 21. Obſervat. 4.* Ea tamen lege, ut perpendas unà probè hypotheſin *Coleri in Iſagog. Juriſprud. part. 2. Diſp. 4. Cororoll. ultim.* ſcilicet exteri ac læſi enis. Ex quo refellitur ſimul illorum opinio ſatis utique poteſt ac ſuper, qui ſecundum ipſum cor pronunciandum aſtruere conantur. *ob l. 1. & Authent. Qua in provincia C. Ubi de Crim agi oport.* Ut enim dubia adhuc cordis præſtantia præ cæteris humani corporis membris, ita & ſic relinquenda. *Sigism.* Finckelthauß *d. l. lit. b.* Pedum rationem hoc caſu habendam unicè *Johan. Niell. Diſp. Feudal. 11. coroll. lit. d.* obtrudere ſatagit, obſtrigillante acriter, & rectè equidem *Petro. Theoder. Colleg. Criminal. Diſput. 4. theſ. 3. lit. b. tum quod* affectò lethali vulnere & viæ quid adhuc conficere, vel ab homicida in flumen projici poſſit. &c. *tum quod* pedes, dum pronus cadit vulneratus, alium locum occupare poſſint. *tum deniq;*, quod ſecundum *Sigismund.* Finckelthauß *d. l.* accidere facillimè queat, uti ne us vulnerati

raci per in hujus, alter verò in alterius territorio inveniatur. Quo igitur caſu, quodnam quæſo judicium ferendum? Movet ſe hic in *Nielly* quidem gratiam *Gothofred Muller. Diſp Feudal.3.th.* 11. ſed ad inſtar Tefentianæ Aniculæ nihil promovet. Ait autem 1. Si interfecto vulnus ſit afflictum, tunc ſanguine in uno tantum territorio apparente, ibi delictum perpetratum fuiſſe præſumi debet, indeq; ejus loci Domino cognitio adjudicanda. 2. Sanguine in duobus ſimul territorijs apparente, tunc quia dubium, ubinam homicidium commiſſum, communi opinioni ſtandum, atq; pro capite judicandum. 3. Sanguine verò in nullo territorio apparente (quia vel quis fuſte vel ſimili inſtrumento occiſus, vel ſanguis etiam aqua pluvia abſterſus) tunc ſi percuſſione facta ſtatim fons vitæ fuerit petitus, ita ut trucidatum pedem movere non potuiſſe veroſimile ſit, tunc *Nielly* procedere opinionem. 4 Deniq; ſi veroſimiliter appareat, occiſum accepto vulnere lethali ulterius progredi, aliumq; locum, quam in quo transfoſſus fuit ſortiri potuiſſe, eo caſu eum multa accidere poſſint, ut ibi non dicatur vulnus accepiſſe, quo pedes vel caput jacent, rurſus principale membrum Caput ſpectari debet. Quæ omnia, quousq; ſpectanda, integris animis dijudicandum. *Primò* enim quod attinet ſanguinem in uno tantùm territorio apparentem, nihil incertius eſt, quam delictum ibi perpetratũ ſtatuere. Quoniã, (*a*) experientia firmat, vulnera quandoq; lethalia in initio vix quicquam ſanguinis egerere. Quocircà inhabile eſt illud documentum, quia in hoc territorio apparet ſanguis. E. ibi quoq; perpetratum homicidium cenſendum (*b*) Sunt nonnulla inſtrumentorum genera, quæ ſimul atque perfecerint ictum, foramen poſt ſe obducunt, quo fit, ut ſanguis ſtatim commodè exilire nequeat. (*c*) Non nimis mirum videri ſolet, ſi initio quandoq; copia effuſi ſanguinis non appareat, cum antequam vulneratus accepto ictu alterius territorium ingrediatur, in veſtibus nonnunquam recondatur ſanguis, qui poſtmodum cum nimiâ copiâ oneratur, in alterius demum territorio penetrat. Quæ omnia equidem obverſantur ſententiæ ſanguinem ſpectanti. Maximè cum nullum indè firmum documentum venire queat, plenam quoad perpetratum crimen fidem quod faciat, quod tamen hic

 adeſſe

adeſſe cumprimis neceſſarium, quò competenti judici, qui eſt iſtius loci, in quo inflictum vulnus, deferatur cognitio, ne, ſi alteri cuidam defertur, hoc exſurgat exinde inconveniens, ut ille de delicto in alterius territorio commiſſo judicet. Igitur quoniam ex indicio ſanguinis nulla certa conjectura colligi poteſt, neutri ex hiſce præ alio decernenda eſt cognitio, ſed potius ambobus juxtà reſervanda. *Secundò* vix concedendum, ut hoc in caſu, cum dubium ob ſanguinis profluvium in amborum territorijs apparens exiſtit in cujus territorio delictum ſit commiſſum, ut ſecundum caput pronuncietur. Quia ut ſupra in confutatione prioris opinionis dictum, capitis ratio in præſenti negotio habenda vix eſt. *Tertiò* ſi fuſte quis vel ſimili inſtrumento occiditur, vix poſſibile eſt, uti nullum externum ſignum deprehendatur. Quod ſi vero ſanguis aqua pluvia abſterſus ſit, incertum utique evadit, in cujus territorio perpetratum facinus ſit. Trucidatum porrò aliquem ita eſſe, ut nullum ſtatim amplius movere pedem poſſit, hoc equidem prout ſupra ex Finckelthauß *d. l.* videre eſt, nunquam contingit, & ſi contingit, ſtatuendum adeò, pedes tùm cadendo alium occupare locum poſſe. *Quartò* incerta ſanè conjectura eſt illa, ſecundum quam judicium ferendum ſtatuit *Muller.* Undè enim ſumetur illa, & ſi adſint circumſtantiæ, quæ illam inducant fortè, neq; pro pedibus, neq; pro capite pronunciandum arbitramur. Scilicet præventioni ſtatuimus locum eſſe, *tum quoniam* id, quod in confinio eſt, ad utrumq; confinem locum communiter pertinet *arg. l. 5. §. 2. verſ. quod ſi ex mediano D. de his qui effud. vel. deiec.* *Tum quoniam* inter ordinarios judices, qui pares in Ictone ſunt, locum præventio habet. *a. c. cum plures 8. de offic. & poteſt. Deleg. in 6to ibi. ipſorum quilibet.* *Tum quoniam* hoc modo citius finiuntur lites. *Tum deniq;* quoniam hæc opinio communis ſecundum auctoritatem à Deciano Citatorum Finckelthauß *Baebov. d. d. loc.* quibus jungatur *Caſpar. Leipold. in Decur. Gem. de Concurrent. Iction. in Imper. Roman. German. quæſt. 13.*

CONCL.

## Oſculum impudicum facit, ut Vaſallus Feudô privari poſsit.

Miſſis atq; valere juſſis differentijs inter Baſium, Suavium atque Oſculum de quibus curatius *Caſpar Barth. lib.* 32. *Adverſariorum c.* 1. *Auſon. Popma de Different. Verbor. lib.* 3. agunt, dicimus, tantùm impudica hic oſcula attendi, & quæ nec conſuetudo Regionum vel alius reſpectus abſolvit. Dicta eſſe oſcula conſtat, quod fiant oſculo ſeu ore admoto, quod oſculantes contrahimus. *Matth. Martin in Lexic. Philologic.* Horum uſus è Perſia migravit, cujus incolæ ſe invicem oſculari ſolebant, quoties aut ſalutandi, aut valedicendi neceſſitas id exigeret. Ipſa autem perſonarum conditio inprimis faciebat, ut diverſimodè dilargirentur oſcula. Scilicet par paris os attingebat labijs. Superioris verò genas inferior, Regis verò pedes ſubjecti oſculo invadebant. Ex quo etiam tanquam ſigno quodam ſubjectio inducebatur. Sicut & Hebræi juxta linguæ ſuæ proprietatem Deoſculationem pro Veneratione ponunt. *Ludovic. Cæl. Rhodigin. lib. 4. Antiquar. Lection. cap.* 2. Et in *Pſalm. 2. v.* 12. eſt: Küſſet den Sohn/ daß er nicht zürne *h.e. ſubmittite vos ei credentes verbo ac evangelio.* Hic orientalium Regum faſtus etiam in cæteros Dominantes ivit, donec & ad Romanos Imperatores pervenit. Tandem, quod mireris, & Pontifices hunc ſibi vendicârunt. Quippe *Dn. Carpz. in Vindic. Juridico Polit. Theologor. Lutheranor. Poſit.* 3. ex Ceremoniali Romanæ Eccleſiæ refert, ſtatutum fuiſſe, ut omnes, cum primùm in conſpectum Pontificis pervenerint, pedes ejus oſcularentur. Qui mos ſecundum, *Wolff. Tom. 2 Lection. Memorab. centur.* 16. prioribus temporibus incognitus fuit. Nunc autem cumprimis eviluit, poſtquam in legatione quadam Elephas ter genubus flexis, curvatoque corporis habitu Papam debito (eſt ſiquidem Dei in terris vicarius) honore affecit, hunc adeò Beſtialem reddidit. Ex veteri igitur Perſarum inſtituto (ut redeamus ſcilicet undè dilapſi ſumus) promanavit oſculorum ritus translatusque deinde ad fœminas eſt. Qui ſi tra-

hatur

hatur ex regionum conſuetudine, Vaſallum non magis, quam ſalutatio quædam, feudo privare poterit. Quod ſi verò præter hanc contingat, ac quadam præterea libidine ſuccinctus inveniatur, tunc quoniam ſub turpi luſu continetur, ipſum adeò Vaſallum feudo provolvit, qui ſibi habeat, quod *tanti emerit pœnitere*. De Jure Civili vult *Matthæ. de afflictis Deciſ.176. n,5. ex l.1. ff. d. Extraordinar. Crimin. cum Gloſſa quoq;* probare, quod deoſculans virginem invitam extra ordinem puniendus ſit. Vide hic *Caſ. Urſill. in annotat. ſub. n. 1. & 7.* Ubi plura notatu in hanc rem digna inveniuntur. Ut ita non mirum ſit, à Feudiſtis hâc parte privationem feudi pro pœna induci. *1. Feud. 5. v. item ſi fidelis, ibi: vel concumbere ſe exercuerit, aut turpiter cum ea luſerit. Meno. b. A. 7. Q. lib. 2. c. 267. n, 3. Borchold. de Feud. c. 8. n. 98. Magnif. Dn. Ordinar. Jerem. Reuſner. D. F. 9. theſ 32. Schnider. de Feud. part. 9. ... n. 8. Roſenthal in Synopſ. Feudal. c. 10. concl 28. n. 1. Arum. D. F. 8. th. 3.* Obſtetrice hic opus habere Canoniſtas dixeris, usque adeò in gignenda quadam diſtinctione exſudant. Dicunt videlicet, diſtinguendum hic ſedulò inter Clericum ac Laicum eſſe, hunc q; tantummodò pœnæ privationis, non vero illum ſubjicere. Rationem ut audias, *arrectis auribus aſta*. *Quia Clerici oſculantes mulierem ajunt, præſumuntur hoc benedictionis imprimendæ cauſa facere*. Prout ita ſentit *Gloſſa in can. abſit quæſt. 3.* Quod nihil utiq; ex vero trahere perſuaſum ſibi habet *Sigiſmund.* Finckelthauß *D. F. 10. c. 10. lit. b.* & maximè quidem ob communem naturæ corruptionem, quæ æque clericos ac cæteros ſubjugat. Quæ igitur hac parte benedictionis imprimendæ ſpes exſerere ſe poterit? Et ſanè niſi dicamus, facilius miracula fieri, quam credi, quid in illorum favorem vertere poſſit, haudquaquam videmus.

## SEMIDECADIS III.

### *CONCLUSIO I.*

### Non niſi cautè, circumſpectè, temperatis, ac ſericis, ut Illa ait, verbis de Jure Publico in Academijs diſquirendum eſt.

Multorum equidem animos occupavit opinio, vix quavis ratione de Jure

de Jure Publico In Academijs diſputandum, cum periculoſum nimis videatur, vocare talia ſub cenſuram, Principum actiones quæ concernunt. Indè ſcilicet percrebuit vulgatum ac decantatiſſimú illud, iſtoq; Poetæ ludibrio dignũ, *cui non dictus Hylas? Periculoſa alea pleniſſimam rem eſſe, ſcribere de ijs rolle, qui poſſunt proſcribere, contraq; eos diſputare, qui poſſunt amputare*. Quorum ſeveritati velificantur hæc *M.Terentij penes Tacitum lib.6. Annal.8.* verba: *Non eſt noſtrum æſtimare, quem ſupra cæteros & quibus de cauſis extollas. Tibi ſummum judicium Dij dederant, nobis obſequij gloria relicta eſt.* Cui geminum fermè eſt illud, quod paulò poſt habetur: *Abditos Principis ſenſus, & ſi quid occultius parat, exquirere, inlicitum, anceps, nec ideò aſſequare*. Porrò ICtus ait *Auctor diſcurs de Neceſſitat. Ulr ad Hippolit. a Lapid de Ration. Stat. Præfation. tb* 13. *miniſter legiſlatoris eſt, eundemque cum illo in explicandis legibus finem atq; objectum occupat. Unde quæ ad Legiſlatorem requiruntur, ea omnia JCtum quoq; conſtituunt, ea inquam, ſine quibus ille bonas & ſalutares leges non præſcribere, hic rectè ad commodum civium interpretari nequit.* Quomodò autem leges patrias atq; domeſticas cum fructu explicare poterit, niſi hauſtis prius in Academia fundamentis quodammodò, atq; de limine ſalutatis Juris Publici præceptis. Cum non alium in finem Aurea Bulla, Receſſus Imperij. Transactio Paſſavienſis ac talia videantur eſſe promulgata, quàm ut nobis facem alluceant in publicis negotijs, in tantum, in quantum licet, dijudicandis. Ne ſcilicet virilis ætas rudes nos pariter atq; imperitos deprehendat. Faciunt huc imprimis ea, quæ ex *Celeberrimi Dni. Buchneri ad Plinium notis* convexit *Gotbofr. Fibig in Elect. Jur Publ. Semides.* 1.*q.*4 *n.*18. Et quis quæſo tàm Homericis oculis, qui non videat, Jurisprudentiam ut Totum integrale diſpeſci in ſuas partes integrantes, jus Privatum ſcilicet atq; Publicum *§.ult. inſt. de juſt. & jur. l.*1.*§.*2.*D.eod.* Quicunq; igitur huic ſtudio attendere cum fructu cupit, is utrasq; ejus duas poſitiones ut appetat, neceſſe eſt. Maximè cum *ſecundum Pomponium in l.*2.*§.*43.*D.de Orig. Jur. Patritio ac Nobili ac cauſas ante turpe admodum ſit, jus, in quo verſaretur, ignorare*. Quò etiam collimant Patrum in Supremo Conſiſtorio Electorali ad Sereniſſ. ac Potentiſſ. Saxon. Electorem litteræ d. 14.

 April.

April. 1630. præſcriptæ: quarum tenorem exhibet *Dn. Carpz. D. F. 2. Semid. quæſt. 1. n. 8.* Wir können aber darbey [illegible] nicht unterlaſſen/wenn die angeführten rationes gelten ſolten/ daß [illegible] ſio Juris Publici in Imperio Romano-Germanico [illegible] und nur Doctores Juris Privati (deſſen unſere Profeſſores und Facultäten bißhieran faſt alleine ſich beflieſſen) zu creiren/ und würde viel zu lange gewartet ſeyn/wenn die von Adel und JCti ihr Jus Publicum erſt in aula (da man keine præcœpta ſondern allein Exempla findet) erlernen wolten &c. Non poſſumus autem non hic diſtinctionem afferre, quam habet *Gothofr. Fibig. d. l.* quæ totam hanc quæſtionem ex imo terminat. Scilicet diſtingui debet, inter Juris Publici capita. Illa enim reſpiciunt principia ac fundamenta Juris Publici generalia, in Conſtitutionibus imperij jam revelata, publicique juris facta, immò certo modo definita, ut Imperatoria Statuumq; Imperij deciſione minimè opus habeant: vel concernunt talia, quæ adhuc inter Cœſaream Majeſtatem, Statusque Imperij, aut etiam inter ipſos ſtatus adhuc controverſa ſunt. Scilicet non de [illegible] pluteos diſputandum, at rectè verò de prioribus. Quanquam non aliter, quàm cautè, prudenter, ac circumſpectè, ac ſumma quadam cum animi moderatione, quæ nimias curioſitates, ac nimiam judicandi licentiam habeat procul. Quaſi ſemper hic adverſari debeat animo iſtud Poëtæ: *Ne quid nimis*; Optimumq; adeò eſſe, *Tenere ſecundum Tacitum in vita Agricolæ c. 9. è ſapientia modum.* Nam licentioſa audacia, quæ ad rebellionem viam ſternit, magiſtratui cauſam præbere poteſt, ut certa Juris Publici capita in ſcholis vel alibi tractari publicisvé ſcriptis ventilari edicto prohibeat *Joh. Limn. in addit. ad lib. 3. tom. 1. c. 2. n. 17.* Non omnis igitur diſputatio, ſed audax nimis ac curioſa prohibetur, quoad determinata ac generalia J. P. fundamenta. Sicut quoad controverſias inter Cæſarem ac Status, vel Status tantum ortas, obſequioſum ſilentium præcipi debet, ne pœnam incurrant curioſi nimis, quam Therſites ab Agamemnone Rege, obſidione Troiana tulit. Scilicet *ſanctius ac reverentius eſt, de talibus credere, quam ſcire.* In quam rem præclarè *Hortled.* diſſert. Von Rechtmäſſigkeit des teutſchen Krieges *lib. 1. c. 12. §.* weil dann faſt ſorglich iſt ohne guten Verſtandt von ſolchen

Kriegs-

KriegsÜbung zu reden und zu urtheilen / und noch gefährlicher ſeyn will. ſich dem Werck anhängig zu machen denn wehr alhier fehlet / kan ſich ſelbſt leicht ſtürtzen und auß der gerechten Straffe Gottes umb Leib / Gut und Ehre kommen. &c. Intellexit hoc utiq; callida, & ultra fœminam provida mulier Livia. Quæ apud *Dionem lib.* 58. interrogata, quibus artibus Auguſti animum expugnaſſet, reſpondit duabus, quod nec in facta ejus curioſè inquiſivi, nec &c. *v. hic Dn. Johann. Otto Tab: in commentar. ad Tit. C. de Metat. & Epidem. c.* 5. *n.* 5 *& ſeqq.*

## CONCLUSIO II.

## Diu eſt, quod credi deſijt, Imperatorem Coronatione Papali opus habere.

De corona ſingularem interpretationem *Clemens Alexandrin. lib.* 2. *Pædagog. c.* 8. habet, quando ſcribit: *Reges autem Judæorum cum corona utuntur auro & pretioſis lapidibus compoſita, & variegata, tanquam Chriſti quidam, Chriſtum Symbolicè in capite geſtantes, ignorabant, ſe capite Domini ornari. Lapis utiq; pretioſus aut margarita, aut ſmaragdus ipſum verbum ſignificat. Aurum verò rurſus nihil aliud eſt, quam ipſe λόγος ſive Verbum Chriſtus, occupationis veneno minimè obnoxius. Unde Magi Chriſto nato aurum obtulere, tanquam regni ſymbolum, manetq; hæc corona immortalis ad imaginem Domini, neq; ut flos, marceſcit.* Geminæ fermè huic interpretationi ſunt illæ, quæ vulgò de tribus Imperatorum coronis circumferuntur. Scilicet, dicunt, *per Argenteam conſcientiæ puritas, per Ferream virtus, per Auream Scientia atq; Prudentia diſcernendi bonum à malo figurantur.* De quo ternario coronarum numero ita liberè judicat *MSC. Æneæ Sylv. penes Dn. Johan Henr. Bœcler. in Annotat. Hiſtor. de Paſſag. p.* 8. *& ſeqq. Libet hic pauca de coronis dicere, ne ſtultè videamur eorum opinioni accedere, qui tres coronas Imperatori neceſſarias ajunt: Teutonicam, Mediolanenſem, Romanam: & unam Argenteam, alteram Ferream, tertiam Auream eſſe contendunt, multaq; de metallis ſermocinantur, inter quos etiam Legum interpretes delirant, quid ferrum, quid argentum, quid aurum ſignificet, plurimis verbis explicare laborantes: atq; ut aurum cæteris metallis, ſic Romanum Imperium cæteris Regnis præſtabilibus eſſe*

*confirmant. Verùm cujuscunq; materiæ corona fuerit, ad* [illegible]*dum idonea videri poterit. Nos autem Coronarum numerum* [illegible] *certum eſſe novimus.* Et paulo poſt: *Has autem coronas* [illegible] *eſſe compertum habeo, quamvis per medium circuitum Coronæ Mediolanenſis lamina quadam parvula ex ferro ducatur, quæ ſtolidæ interpretationi locum effecit.* Quis non igitur videat ex confeſſione ipſius *Æneæ Sylvij*, quantum Coronationi huic (de Longobardica enim, quæ nullos defenſores habet, nihil dicamus) deferendum. Neq; verò quicquam juris in Imperatorem confert, quod à Pontificibus acquirere haud poteſt, qui omnis JCtionis expertes ſunt, nullamq; ſupra Imperatorem poteſtatem habent, verum ipſi potius ſubſunt. Confitetur hoc ipſum *Gregorius M. in Epiſtola quadam ad Mauritium, quæ penes Guil. Barclai. de Poteſt. Pap. c.* 3. extat: *Ego autem indignus poteſtatis veſtræ famulus.* Item: *Ad hoc enim poteſtas ſuper omnes homines Dominorum (intelligit Mauritium* [illegible]*) meorum pietati cælitus data eſt.* Præterea habemus in der [illegible] Von der Wahl eines Römiſchen Königes § [illegible] alter löblicher Gewohnheit ꝛc. hæc verba, daß der [illegible] maſſen zum Römiſchen König erwehlt würd / ſo bald ſolche Wahl [illegible] bracht iſt / ehe denn er in einigen Sachen oder andern Geſchäfften in Krafft des heiligen Reichs handelt / Quæ evincunt, per ſolam Electionem conſequi Electum omnia jura Imperatoria. Exempla Frider. I. ac Carol. V. Imperatorum plenam huic aſſertioni fidem faciunt, quæ penes *Dn Bened. Carpz. ad Leg. Reg. cap.* [illegible] *ſect. 9. n.* [illegible] & 17. invenies. Nec aliud volunt Ludovici Bavari Conſtitutio, quæ [illegible] habet. *Idem. d. l. n. 18. ib.* Soll auß Krafft der Wahl [illegible] zu regieren vnd muß nicht den Pabſt fragen *&c.* & Collegij Electoralis Reſcriptum *ibid. n. 20. ibi. & quod nec nominatione, approbatione, confirmatione, conſenſu vel auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſuper adminiſtratione bonorum atq; jurium Imperij indiget.* Quo & pertinet *D. Ferdinand 3. Glorioſiſſimi Imperatoris Reſcriptum num.* 22. [illegible] auß ſchickung des Allmächtigen kurtz verſchienen Tagen durch die Wahl der Ehrwürdigen vnd Durchläuchtigen vnſern lieben [illegible] Oheimen vnd Churfürſten J. LL. den Gevollmächtigen [illegible] in der Ehr vnd Würde des Römiſchen Königlichen Nahmens vnd

Gewalt

Gewalt erheben/ erhöhet vnd geſetzt ſeyn. Nullò igitur jure Pontifices ſibi vindicare hanc poteſtatem queunt, ſed ſi quando coronarunt Imperatores per ſpontaneam oblationem, ingeſtionemque, quin & quandoq; per ſuperſtitionem coronandorum hanc prærogativam obtinuerunt. Quod onus poſteà evanuit, ſcribit *Dn. Bened. Carpz. D.F.3 q.1. Semidecad n.30.* cum animadverterent Electores, nihil realitatis Papam dignitati Imperatoriæ conferre, ſed electum protinus ipſorum votis in Imperatorem evehi, in quam rem *vide plura ex Baldo Aretinoq; penes Dn. Limnæ in Addit. ad lib.2. c.4. n.70.* qui & totum ritum coronationis ex Chronico quodam vetuſto & non impreſſo, ad quod Vigniarius provocat *d. lib. & cap n.45.* refert, quo ipſo rem præclaram maximè & utilem literario orbi præſtitit. De cætero ex ijs, quæ obſtrui contra hanc aſſertionem noſtram poſſunt, præter Capitulationum verba nihil attingemus. Neq; etiam tanti videntur eſſe. Urgent autem inprimis Capitulationum verbum, ut *in Capitulatione Caroli V. artic 30.* ibi. Vns zum beſten befleiſſigen die Käyſerliche Cron auch in zienlicher Gelegenheit zum ſchierſten zuerlangen. Item *in Capitulatione Ferdinandi 2. art. 87. ibi* wenigers auch nicht zu empfhahung der Käyſerlichen Cron befördern. *In Capitulatione Ferdinandi 3. Glorioſiſſimi Imperatoris art.39.* Wir ſollen vnd wollen auch die Römiſche Königliche Cron / wie vns als erwehlten Römiſchen Könige wolgeziemet / empfhahen/ wenigers auch nicht vns zuempfhahung der Käyſerlichen Cron befördern. Quæ capulationum verba ipſum *Johan. Limn. l.1. de jur. Publ. c.4. n. 89.* moverunt, ut vela retrò daret, àq; priore, quam foverat antè, opinione recederet. Qui idem tamen *in Addit.* de toto hoc negotio ita ſcribit *Si capitulationum tenorem exactius perpendimus, credamus neceſſe eſt, Imperatorem diligentiam, quo Coronam Imperialem conſequatur, adhibere debere. Ad hoc enim pacto atq; promiſſione ſe obligat Electoribus, non autem Pontifici, ut cujus mentio nulla hic fit. Hinc etiã in Electorũ poteſtate, non autẽ Pontificis ſitũ eſt, an velint Imperatorẽ ab hoc requiſitionis Coronæ Imperialis onere abſolvere,*

*th.* 3. Finckelthauß *D. F.* 4. *th* 2. *l. d. Coler. de Imper. Roman. German. th.* 6. & 10. *Arum. ad Aur. Bull Diſc.* 2. *c.* 30. *D. Oliv. in Jur. Publ. cap.* 10.

## *CONCL. III.*

### Recte utique faciunt Principes Confeſsioni Auguſtanæ addicti, ut durante Miſſa ſecedant, ſeque illi ſubtrahant, niſi officij pro ſe quiſque peragendi cauſa ab Imperatore poſtulentur.

Inter antecedentia Electionem circumfertur vulgò illud à Scriptoribus, confirmaturque *cap. 2. A.B.* ut Miſſa ante omnia celebretur: *verba Text.* Nach dem aber die obbemeldten Churfürſten oder der Bothſchafften alſo gen Franckfurt in die Stadt kommen, alsbald am nechſten Tag in der frue ſoll man in *S. Bartholomæi* Kirchen daſelbſt in aller Gegenwertigkeit ein Meß laſſen [illegible] cis petito, qui omnes ſuas actiones [illegible] *Plato* [illegible] *ba Cal Rhodigin. in præfat. lib* 1. *Lection. Antiq.* [illegible] *Omnes qui modo mente conſtiterunt in re cujuſque* [illegible] *ad Numen* [illegible] *pem decurrere conſueviſſe. Quod nihil rite* [illegible] *Deorum immortalium ope, conſilio, honore* [illegible] *C. Plin. Secund. in Paneg. ad Trajan. c.* 1. Qua de re *Cuſan. de Concord. Cathol. lib.* [illegible] diſſerit. *Sacri Imperij Electores dum ad Electionem procedere futuri Imperatoris volunt, de ſtatuto cum omni humilitate* [illegible] *devotione maxima ad divina conveniant ſpoliantes ſe omni* [illegible] *ut in medio eorum ſit Chriſtus Dominus. Et invocata gratia S. Spiritus poſt introductionem devotam agendæ rei, tractent de pluribus, qui ad imperium* [illegible] *intrinſeca & extrinſeca tanta Majeſtate digni eſſe poſſint.* Cæterum poſtquam hic ritus Miſſæ in Eccleſiis Proteſtantium [illegible] explicitius hi putarunt eſſe, diſcedere interea potius, quàm præſentiam ſuam huic commodare. Quemadmodum hoc multoties factum fuiſſe, ex hiſtoria diſcimus. Sic cum Maximilianus 2. eligebatur, Saxo at Brandenburgicus, Landgravius, Palatinus, Lauenburgicus, Anhaldius alijque in proximum conclave abierunt, [illegible]

antè

eunt, quam finita hæc ceremonia, reverſi. Tale in Electione Mathiæ contigiſſe nemini ignotum eſt. Tum enim ſurrexerunt, inque ſacellum, quod propè chorum eſt, cum Conſiliarijs Aulicisque dum miſſa celebraretur, conceſſerunt. *Auct. Deſcript. Elect. Mat. 3. imp. apud Goldaſt.* in *Polit. Imper. part. 1. Diſc.* 14. Quemadmodum in nuperâ D. Ferdinandi 3. Electione Legatum Saxonicum ſervaſſe, teſtis eſt *Dn. Bened. Carpz. in Legem Reg. cap. 3. ſect. 3. n. 24.* Quod ſi verò officij peragendi cauſa ſpecialiter poſtulentur, tunc utique hoc ſubire neceſſe habebunt. Simile quid Anno 1530. in Comitiis Auguſtanis contigiſſe legimus, ubi Cæſarea Majeſtas Johanni Saxoniæ Electori injunxit, uti gladium eunti ad Miſſam præferret. Quod quidem ille, re tamen in notitiam prius Theologorum perlata, facere nequaquam recuſavit. *Cæleſtin. in. actis illorum Comitior.* De qua re *Balthaſar* Bidenbach *Concionator Aulicus Wurtenbergicus conſultus graphicè reſpondit:* Da aber die Käyſerliche Majeſtät darauf würden beharren / vnd die Chur vnd Fürſten nicht erlaſſen möchten / dieſelben der Käyſerl. May. zu wilfahren hierinnen ſich bewilligen / doch mit der Proteſtation, daß ſie darmit ſolchen vermeinten Gottesdienſt nicht billichen / noch darein hiermit conſentiren wollen / ſondern was ſie thetten / daß thetten ſie jhrer Käyſerl. May vnd nicht dem vermeinten Gottesdienſt zu ehren / wollen auch hier jhrer Majeſtät ein Politicum officium, non Deo cultum (qui nullus eſt in hâc ceremonia) leiſten / vnd beten jhr Maj. die wollen keinen vngnädigen Mißfallen darob tragen / da ſie die Chur- vnd Fürſten jhres Gewiſſens zu verſchonen vnd Aergernüß zu meiden / dem ſacrificio vnd Gottesdienſt keine reverentz (quæ eſt ſignum adorationis & approbationis) thun würden.

### *CONCL. IV.*

Fruſtrà ſunt ſtatuentes, nullum è Proteſtantium Principum numero in Imperatorem eligi poſſe.

propriè illi Principes, qui contra decretum Comitiorum Spirenſium de Anno 1529. proteſtati ſunt, appellarunt hinc ad Cæſarem, ſimulq; ad Concilium Generale. *Dillingenſ. Compoſit. Pac. cap.* 1. *quaſt.* 1. *n* 5. Fuerunt autem Saxo, Brandeburgicus, Luneburgenſ. Landgravius, Anhaldinus, qui die 19. Aprilis palam cur aſſentiri nollent, de ſcripto recitarunt. *Johan. Sleidan. de Stat. Religion. & Reipubl. lib.* 6. *ſub anno* 1529. Horum nomen poſteà induerunt Principes à Catholica Religione alieni; nec tantum in Germania, verùm & in Gallia quoq;. *v. hic Guilielm. Camden: de Regn. Eliſabethæ* [illegible]. De quibus jam quæſtio noſtra formanda venit. Mirum autem quamplurimis videtur, cur hic inducat dubitationem *C*[illegible] *ſcurſ. ad Aur Bull,* §. 115. Cujus verba *Johan. Limnæ in Add*[illegible] *de Jur. Publ. c.* 2. *n.* 88. latino ſermone [illegible] reddunt. *Hæreticos quantum attinet, vixeſt, ut videatur illos ad hanc dignitatem pervenire poſſe. Ad minimum enim contrarij* [illegible] *debent tres Electores Eccleſiaſtici qui Catholicam Religionem profitentur. Et Rex Bohemiæ, ejusdem fidei, qui voce ſua* [illegible] *rer, quam alium. Accedit, quod Germaniæ Principes Hæretici in diverſas ſciſſi ſectas, ſe invicem majori proſequantur odio quam Catholicos, &c.* Et paulo poſt. *Lutherani verò* [illegible] *quibus Imperator dum primam ſuſcipit coronam* [illegible] *los protecturũ, nec permiſſurum, ut Religionis cauſa moleſtiæ exponantur. Unde proximè defunctus Imperator, poſtquam illud jurejurando confirmaſſet, ſtatim Romam miſit pro impetranda abſolutione. Præterea Principes perpendere debent, impoſſibile eſſe, ut ad gubern*[illegible] *Imperij electione perveniant, &c. fieret enim electio cõtra ſacros* [illegible] *Catholicæ canones, & contrà conſuetudinẽ Imperatorũ O*[illegible] *Francorum quam Germanorũ &c.* Ubi tandem ita concludit: *Ut brevibus dicam, omnis Princeps hæreſi addictus conſtitutionibꝰ illis remove-tur ab electione Regis Romanorũ &c.* Solam enim conſtitutionem de Pace Religioſa ſi inſpexiſſet alia omnia potius ſenſiſſet. Ibi enim exſertè plurimis in locis traditur Lutheranos Catholicosq; nullo diſcrimine agẽdos, ut *in* §. 2. Keinem Stand des Reichs von wegen der Augſpurgiſchen *Confeßion* vnd derſelben Lehr *Religion* vnd Glaubens halben mit der That gewaltiger Weiſe vberziehen beſchädigẽ ꝛc. ſondern

bey ſolcher

ben ſolcher *Religion* ruhig vnd friedlich bleiben laſſen. item §. vnd nach dem einige Vergleichung der *Religion* vnd GlaubensSachen §. nach dem aber in vielen *ibi:* die *Religionen* nemlich vnſere alte *Religion* von der Augſpurgiſchen *Confeſſion* verwanden *Religion &c.* Quæ cauſa etiam eſt, cur *Henr. Andr. Cran. in Differt. de Pac. Religioſ part.*1. *Problem.* 2. *Cornex.* ſtatuat, Vaſallum Catholicum ob mutatam Religionem feudo non privari, *Dn. Carpz.* autem *in Juriſpr. Forenſ. part.* 3. *c.* 14. *def.* 10. tradat, neminem jus ſucceſſionis vel hereditatem ſibi delatam amittere, propterea quod Religionem Pontificiam amplexus fuerit, immò nec exheredari poſſe. Accedit porrò id, quod maximè urget *Gerlac. Buxtorff. ad A.B. th.* 30. quod tales Status habiles ad eligendum ſint activè, quid igitur prohibet, cur non & paſſivè. At videtur *Canin.* inprimis in hanc opinionem pratraxiſſe juramentum, quo obſtringitur Romanorum Rex ad defenſionem Pontificis Romani, Catholicæq; Eccleſiæ, cujus eſſe Advocatus dicitur. Talis ſiquidem Articul. in capitul. Cæſar. extat: Zum erſten/ daß wir in Zeit ſolcher vnſerer Königlichen Würden Ambts vnd Regierung die Chriſtenheit/vnd den Stul zu Rom auch Päpſtliche Heiligkeit vnd die Chriſtliche Kirche alß der ſelben Advocat in guten trewlichen Schutz vnd Schirm halten. Sed extra rem planè etiam inde quicquam periculi Lutherana religio, atq; libertas Imperij timere habet; ipſum enim juramentum non ulterius aſtringit Imperatorem, quam quoad poſſe juxta *cap.* 1. §. *porro X. de jurejurand.* Et cum Imperatorium ſit officium pacem, tranquilitatem & ſalutem imperij conſervare omne id cum detrimento imperij conjunctum quod eſt, attēdi haud habet. Vide ſis quæ ex Seldo in hanc rem profert *Dn. Bened. Carpz. in Leg. Reg. cap.* 2. *ſect.* 10. *n.* 11. Eodem enim jure, quo Septemviri electum hac lege aſtringunt, eodem omittere eam queunt. Quin imò dicendum, promiſſionem tantummodò patrocinium politicum concernere, quo Imperator Eccleſiæ obſtrictus eſt *l.* 9. *&* 10. *C. de ſum. Trinitat. Clem.* 1. *v. ipſius Eccleſiæ debent eſſe promptiſſimi defenſores &c. de Jurejur.* Prout ita ſtatuit. *Idem*

## *CONCLUSIO V.*

# Fœdus Hanſeaticum tam licitum eſt, ut quod maximè.

Non hic de derivatione nominis magnoperè laborabimus. Sive enim dicantur ſecundum *Johan. Gorop. Pontan. Francic. lib* 3 à voce Anſe ſocietatem demonſtrante; ſive ex mente *Hadrian. Jun. cap* 9. *Hiſtor. Batav.* à Gothico verbo Anſi, quod eos inprimis ſtringit, qui ultrà humanam conditionem poſiti, vel qui cœteros fortuna atq; divitijs longè poſt ſe relinquunt. A quo eſt; quod in noſtro idiomate Hanſos additâ voce H. Majores olim Proceres appellavêrunt. Sicut & hodiè in Helvetia Rhetiaq; die Hanſen Nobiles ac Optimates & quidvis potius quam civilia ingenia habentes, nominantur. Quid quod nomina iſta appellativa Hanß / Anshelmus, Ansbrechtus, Ansfridus, Answaldus ec ſi qua talia inde originem trahunt. *Chriſtoph. Beſold. in Theſaur Pract. in vocabulo* Hanß. Et cui quæſo ignotum in inferiore Germania Grote Hanſe dici eos, qui albæ gallinæ filij eſſe cupiunt? dat will ein Gewaltiger Hanß weſen. Cui geminum eſt illud, quod reperitur in ipſis Imperij conſtitutionibus. Reuterbeſtallung zu Speyer *de anno* 1570. *art.* 50. *di.* durch Herren Junckern / Knecht / Groß oder Klein Hanß geſchehen / &c. ſimiliter hänſeln vor ein Hänßlein halten idem quod divexare, ludibrio habere eſt. A qua derivatione *Dn. Theodor.* Reinck *de Utroq; Regimine lib* 1 *Claſs.* 4. *cap.* 20. *n* 55. averſus haudquaquã videtur. Sive à voce Hand / quæ mutuum defenſionis vinculum indicat, quod incongruens quodammodo videtur *Johan. Limn. l* 7. *de Jur Publ. cap.* 1 *n.* 66. Sive à verbo Handeln / ſcilicet à commercijs, quibus indulgent; undè corrupta voce prius Hanſelſtäte / deniq; verò Hanſe ſtäte denominatæ: Sive Hanſe ſtädte / quaſi am See Städte / quod earum maxima pars mari adjaceat. Sive à Gothico verbo notante congregationem deſcendat, nobis nunc quidem in cenſum non venit, qui de eo tantummodò ſolliciti ſumus, *num hac ſocietas prolicita habenda?* quod antequã enodemus, in anteceſsũ origo hujus Fœderis, ſed non aliter quam obiter, leviq; quod dicitur brachio, excutienda erit. Sunt quidam qui originem hujus fœderis ad

tempo-

tempora vetuſtiſſima, ac ea quidem inprimis, quæ annum Chriſti millesimum ducentiſſimum longè antecedunt, referre contendunt. Sed quam benè moſtrat *Herman. Conring. in Exercitat. de Urbib. German. th.* 85. ubi ita ratiocinatur: *Quoniam Lubeca cum aliis Vandalicis Civitatibus Societatis caput ſemper andivit, quomodo quæſo ultrà earum primordia excurrere origo poteſt? Cœperunt autem condi ſeculo duodecimo declinante, ſcilicet eo tempore, quo omnis balthica ora jugum Danicum exuit. Id quod circa annum* 1259. *contigit.* Ut ita exinde concludere in arduo minimè ſit, poſt annum ſexageſimum hoc fœdus cœpiſſe. A quo non multum abſunt *Keckermann. lib.* 1. *polit. cap.* 24 *Waremund ab Ebrenberg. de Fœderib. cap.* 2. *n.* 44. *Matth. Stephan de juriſdict. l.* 2. *part* 2. *cap* 3 *n.* 2. qui tempus originis anno 1270. tribuunt. Licitam autem Societatem hanc eſſe expreſſè tradunt *Johan. Angel Werdenbag. de Rebuspubl. Hanſeat. part.* 4. *cap. ultim. Dominic. Aruma. de Comit. cap.* 4. *n.* 131. *Idem. ad A. B. Diſc.* 6. *th.* 10 *Rumel. ad A. B. part.* 2. *Differt.* 4. *th* 34. *Dn Job Limnæ. de Jur. Publ. lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 79. *& ſeqq. Dn. Bened. Carpz. de Leg Reg. cap* 6. *ſect.* 10. *n.* 10. *& ſeqq. Dan. Otto de Jur. Publ. cap.* 11. quorum rationes ſequentibus inprimis innituntur. *Primum* ſcilicet ex *A B. tit.* 15. conſtat, clandeſtinas tantum malitioſasq; ſubditorum confœderationes, non verò pro pace publicâ conſervanda initas, qualis & hæc eſt, illicitas eſſe. Conſervandi autem boni publici causâ fuiſſe contractam hanc Societatem, nemo non dabit, qui qualis rerum complexus tum, cum coierunt inter ſe hæ civitates fœdere, fuerit, ex hiſtoria petet. Deducunt hæc latius *Job. Angl. Werdenb. in præfat. part.* 1. *&* 3. *de Rebuspubl. Hanſeat. Johan. Limn. d. l. n.* 79 *Deinde* hoc ipsũ fœd9 robur atq; autoritatem à confirmatione Caroli IV. aliorumq; Imperatorũ accepit. *Accedit* quod longo jam temporis privilegio ſit munitũ. Reliqua conſulto jam prætterimus. Conſpirationis autem inſtar ut habeat, tantum abeſt, ut credamus, ut potius alia omnia ſentiamus. Excludit hanc ipſius Domini, cujus perſona excepta invenitur, conſenſus. *V. hic. Dominic. Arumæ. ad*

hic non debet. Maximè cum conſtet, palmariam contractæ ſocietatis cauſam in mutua concordia atq; ſecuritate ſedere. in der vereinigten Teuſchen Hanſeeſtädte nothwendigen Verantwortung &c. ita ſcribit: Darwieder gantz vngereimbt zuvernehmen / daß von vnſern mißgünſtigen fürgegeben werden wil / daß vnſer Verſtändtnüß auff die commercia allein vnd nicht zugleich mit auff die neceſſitatem tuitionis vel commerciorum vel ipſarum inprimis urbium ſich erſtrecken ſolle. Immò demus & huic vel ficatas fuiſſe civitates, nonne temporis immemorialis conſuetudo, & Imperatorum conſenſus vitium hoc tollere cumprimis poſſunt? Nonne ex utilitate nonnunquam monopolia concedenda? De quo, quò minus dubitare queas, adi *Dn. Bened. Carpz. Deciſ. 4. n 7.* Illud ex mente *oculatiſſimi Domini Hermanni Conring. d. Exercitat. th.* 101. labem Germanici Imperij arguit, quod ingens adeò Societas coierit nulla auctoritate publica. Eo enim effectum, ut cum exteris regnis atq; provincijs pacta, contractus, conventus ſint initi, non publico Imperij nomine, ſed privato ſubditarum aliquot civitatum &c. Sed inſignis iſta rerum in Imperio Romano ſurſum atq; deorſum euntium, quæ tunc inſtabat, mutatio id effecit, quò minus eodem, quo Hollandi Societatibus Indicis, modo, & huic ſtatui providere potuerint, quæ opibus quidem privatis, at auſpiciis publicis ſunt inſtitutæ. De quarum inſtitutione ac cœteris præclarè nos docet *D. Marc. Zuer. Boxhorn. de Statu Fœderat. Provinciar. Belg. cap. 8.*

BIBLIOTECA ... ROMA

*TANTUM.*